

Hermine Landvreugd. *Margaretha bleef het langst liggen*. Verhalen. De Bezige Bij

Soms lijken de mogelijkheden van de literatuur heel beperkt. Wat er ook geschreven wordt, het komt altijd weer op hetzelfde neer: liefde en dood, relaties, de leegte van het bestaan, de moeizame overgang naar de volwassenheid, enzovoort. Ontelbare romans en verhalen bestaan er al over, maar kennelijk is het nooit genoeg. De *facts of life* vragen telkens om een nieuwe behandeling, in een iets andere context of omgeving. Alles komt dan aan op de manier van schrijven, die als het goed is doet vergeten dat wat je leest niet nieuw is. Zo krijgt de ervaring haar onuitputtelijkheid terug en de literatuur haar onafzienbare ruimte, waarin ook het bekende opeens onbekend kan worden.

Zo is het niet bij Hermine Landvreugd. De beide verhalen van haar - tweede - bundel *Margaretha bleef het langst liggen* hebben niets onbekends. De elementaire emoties die erin worden opgeroepen of liever beschreven, lenen zich alleen tot simpele herkenning. In het eerste verhaal gaat het om een studente die het spoor bijster is en een nacht doorbrengt bij een al even ontspoorde 'nazi-skin', de buurman (zoals later blijkt) van een transseksueel die al meer dan een jaar dood in zijn of haar flat ligt. In het tweede verhaal probeert een veertien-jarige jongen via het contact met een Poolse vrouw in zijn dorp te ontsnappen aan de beklemming van het eiland waarop hij is geboren.

Ook wie niet op een eiland is opgegroeid en nog nooit met jonge neo-nazi's heeft verkeer, zal geen enkele moeite hebben in deze verhalen zijn weg te vinden. Natuurlijk is die nazi-skin een primitieve etterbuil, die een passerend padvindertje de kop kaalscheert, en natuurlijk verlangt de stuurloze studente heimelijk naar geborgenheid. Bij haar vriend Gus vindt zij die niet, dus moet ze zich behelpen met een illusie wanneer ze met skin en padvinder in bed belandt: 'Man vrouw kind en iedereen blijft altijd bij elkaar'. Dat ten slotte de dood gaat wenken, mag evenmin een verrassing heten. Terwijl zij zich voorstelt aan een steiger boven het IJ te hangen, lezen we: 'Je aarzelt, valt en voelt de kou niet eens. Het bloed klopt als een tijdbom in je slapen. *That would be really nice*'.

Minder grimmig en pittoresk (al de gaat de 'tijdbom' in het verhaal niet af) is de eiland-wereld van de jonge Marc Rieteco. Voor zijn hopeloze verliefdheid op een van origine Poolse leeftijdgenootje zoekt hij soelaas bij de oudere Misha, in het dorp als bruid op proef bij de simpele Cor. Vergeefs stelt Marc zich teweer tegen de bekrompenheid van het eiland: 'Langzaam viel de avond, met mijn vork duwde ik de stronken witlof door de jus, ze voeren weg van Westend, naar de rand van de wereld, om monsters te verslaan en ik help ze'. Na het vertrek van de Poolse vrouw conformeert hij zich aan de vooroordelen van de dorpsbewoners (Misha was gewoon een 'hoer'), maar misschien biedt de kunstacademie in Amsterdam alsnog een uitweg. Als Misha hem in de laatste alinea aan een 'ei' doet denken, dan is hij het kuiken waarvan de ontsnapping mede door háár aanwezigheid is mogelijk gemaakt.

Het beeld zou je een aanzet kunnen noemen tot een minder strikt registrerende manier van schrijven; het geeft de taal enige diepte. Maar zulke beelden,

hoe summier ook, blijven zeldzaam in de bundel. Op dezelfde manier is het aardig dat bij de studente voortdurend elementen uit haar studie (Van Deyssel, semiotiek, Aristoteles, Rousseau, Plutarchus) door het hoofd spoken, als ijsschotsen die maar niet willen smelten. Het resultaat is een intrigerend contrast met haar morsige belevenissen, helaas zonder dat er iets mee wordt gedaan. Net als in de verhalen van haar debuut *Het zilveren theeëi* beperkt Hermine Landvreugd zich tot een - felrealistische - momentopname.

In hun genre zijn deze verhalen zeker niet slecht geschreven, maar ze blijven zo duidelijk de sporen van het genre dragen en dus van al die voorgangers uit binnen- en buitenland (o.a. Carver en Ellis voor het eerste, Wolkers en de vroege Reve voor het tweede verhaal), dat er te weinig van beklijft. In *Margaretha bleef het langst liggen* bevestigt de literatuur haar beperkingen in plaats van ze te doorbreken: niet door een gebrek aan vakmanschap bij de schrijfster, maar door een gebrek aan eigen literair karakter.

(*de Volkskrant*, 16-2-1996)